

O BRASIL — ESPERANTISTA

ORGÃO OFICIAL DA "LIGA ESPERANTISTA BRASILEIRA" — Sociedade de utilidade pública.
NOVA FASE DO "BRAZILA ESPERANTISTO"

Número 17-19 (229-301)

Majo-Julio 1939

Redator responsável:
Dr. Carlos Domingues

Administração e redação:
Praça da República, 54.
Rio-de-Janeiro. Brasil.

Gratuito para os sócios da Liga.
Eksterlande: Unu dolaro aŭ 15
respondkuponoj.

INSTITUTO BRASILEIRO DE GEOGRAFIA E ESTATISTICA

Assembléa Geral do Conselho Nacional de Estatística

RESOLUÇÃO N. 128

Manda incluir o estudo do Esperanto, como idioma auxiliar da estatística brasileira, no programa do curso anual de aperfeiçoamento oferecido aos estagiários dos sistemas regionais.

A Assembléa Geral do Conselho Nacional de Estatística, usando das suas atribuições; e

Considerando que, em virtude da Resolução n. 82 desta Assembléa Geral, o Instituto adotou o Esperanto como idioma auxiliar da Estatística Brasileira;

Considerando a larga e simpática repercussão que essa iniciativa teve nos meios esperantistas do país e do estrangeiro;

Considerando também que o Instituto já iniciou a utilização do Esperanto como instrumento de divulgação ao publicar o primeiro número do "Statistika Resumeto", que foi largamente distribuído e alcançou os fins a que se destinava, como o revelam as inúmeras cartas de solicitação e agradecimento recebidas pela Secretaria Geral, todas elas já respondidas naquele idioma;

Considerando que a Secretaria Geral, graças à inextinguível boa vontade do Dr. Couto Fernandes, ilustre Presidente da Liga Esperantista Brasileira, vem oferecendo com proveito um curso de Esperanto aos funcionários do sistema estatístico federal;

Considerando, portanto, a conveniência de também haver funcionários

Ambasadoro d-ro José Carlos de Macedo Soares, prez. de la "Brazila Instituto de Geografio kaj Statistiko" kaj eksministro por Eksterlandaj Aferoj.

dos sistemas regionais em condições de utilizar o idioma internacional;

Considerando que a realização do curso oferecido anualmente aos estagiários estaduais constitui ótima oportunidade para conseguir-se aquele desideratum pois que o estudo cuidadoso do Esperanto pelos alunos daquele curso durante os seus dois meses de trabalho, será suficiente para que possam ler o idioma auxiliar e nele exprimir-se;

Considerando que esse objetivo ficará facilitado pelo excelente dicionário Português-Esperanto editado pela Brazila Ligo Esperantista;

Considerando, finalmente, qual a atuação do Instituto no sentido de facilitar a difusão do idioma auxiliar no país vai ao encontro dos votos do Conselho Nacional de Educação ao emitir o parecer, aprovado por 12 votos contra um, em que aconselhou a adesão oficial do Brasil "ao acôrdo internacional relativo ao ensino obrigatório do Esperanto nas escolas".

RESOLVE:

Art. 1º — O estudo do Esperanto será matéria obrigatória do curso teórico-prático oferecido anualmente pelo Instituto aos estagiários dos serviços estaduais de estatística.

Art. 2º — A Secretaria Geral organizará o programa desse estudo, providenciando para que, orientado por professores competentes, se revista de um cunho prático e eficiente.

Art. 3º — O Instituto Brasileiro de Geografia e Estatística apresenta seus melhores agradecimentos à Liga Esperantista Brasileira, e em particular ao seu presidente Dr. Couto Fernandes, pela eficiente colaboração que tem prestado ao desideratum de utilização do Esperanto como idioma auxiliar da estatística brasileira.

Rio de Janeiro, 19 de Julho de 1939, ano 4º do Instituto. — Conferido e numerado. Alberto Martins, Secretário Assistente da Assembléa. — Visto e rubricado. M. A. Teixeira de Freitas, Secretário Geral do Instituto. — Publique-se. — José Carlos de Macedo Soares, Presidente do Instituto e do Conselho.

Grava

Deviga Instruado de Esperanto

La Konsilantaroj de Geografio kaj Statistiko, kiuj konsistigas la Brazilan Instituton de Geografio kaj Statistiko, senpere dependantan de la Prezidanto de la Respubliko, efektivas ĉiujare ĝeneralajn kunvenojn.

Sekeve de la lastjare aprobita rezolucio alpreni Esperanton kiel helplingvon de la Instituto kaj la eldono de Statistika Resumeto, la Konsilantaro de Statistiko, en sia kunveno de la 19a de Julio, aprobis la jenan rezolucion, kies propono estis prezentita de D-ro Mario Teixeira de Freitas, ĝenerala sekretario de la Instituto:

REZOLUCIO N° 128

Paragrafo 1a — La lernado de Esperanto estas diviga instrulemo de la teoria-praktika kurso ĉiujare farita de la Instituto por la praktikantoj de la ŝtataj statistik-servoj.

Paragrafo 2a — La Ĝenerala Sekretariejo organizos la programon de tiu lernado, prizorgante, ke, orientita de kompetentaj instruistoj, ĝi estos praktika kaj efika.

Paragrafo 3a — La Brazilia Instituto de Geografio kaj Statistiko prezentas siajn plej korajn dankojn al Brazilia Ligo Esperantista kaj aparte al ties Prezidanto, D-ro Couto Fernandes, pro lia konstanta kaj efika kunlaborado al la dezirataj por utiligo de Esperanto kiel helplingvo de la brazila statistiko.

Rio de Janeiro, 19 Julio 1939, kvara jaro de la Instituto. — Alberto Martins, ĉeestanta sekretario de la kunveno, M. A. Teixeira de Freitas, ĝenerala sekretario de la Instituto, José Carlos de Macedo Soares, prezidanto de la Instituto kaj de la Konsilantaro.

LA BRAZILA REGISTRARO KAJ ESPERANTO

Akceptinte la inviton de la Organiza Komitato de la 31a Universala Kongreso de Esperanto, okazonta en Berno, kaj plenuminte la peton de la Ministro por Edukado, d-ro Gustavo Capanema, la Ministro por Eksterlandaj Aferoj, d-ro Osvaldo Aranha, elektis s-ron Artur dos Guimarães Bastos, unuan sekretarion de la Brazilia Ambasadorejo en tiu urbo, por akompani la laborojn de la Kongreso.

La propono al la Ministro estis farita de Ambasadoro José Roberto de Macedo Soares, direktoro de la Divizio por Internaciaj Aktoj, Kongresoj kaj Konferencoj.

Atentindaj Faktoj

*Kardinalo malfermas
Esperanto-kongreson.*

La XXIa Mondkongreso de IKUE (Internacia Katolika Unuiĝo Esperantista) kiu okazos ĉijare en Antverpeno de 5 - 10 Aŭgusto, ĝuos brilan malfermon, kia eble neniam okazis al iu Esperantokongreso. Tiu ĉi Kongreso estos oficiale malfermata de lia Eminenco Kardinalo van Roey, primato de Belgujo. Lia Eminenco pontifike asistos en la solena malferma Meso en la Katedralo, dum kiu Meso kantos la fama knaba ĥoro de la Katedralo, sub la gvido de la konata komponisto Lode De Vocht, kiu por ĉi tiu solenaĵo aranĝos specialan muzikon.

Post la Sankta Meso Lia Eminenco la Kardinalo iros al la kongresejo "Concordia", kie li alparolos la kongresanojn.

Ankaŭ notinde estas, ke la Apostola Nuncio kaj ĉiuj Episkopoj en Belgujo volonte akceptis sidi en la honora komitato.

Tiuj ĉi faktoj estas vere gravaj rilate al Esperantokongreso kaj pravas ke la Eklezia Superrularo rigardas la Katolikan Esperanto — Movadon kiel vere atentindan movadon, kiu meritas Ĝiajn simpatiojn kaj subtenon.

TELEGRAM-STILA NOVAĴO EL HOLLYWOOD

*Dua Filmfarejo de Hollywood uzas
Esperanton*

La granda filmfarejo R.K.O. komencis uzi Esperanton en la nova filmo "Conspiracy" (Konspiro) por ĉiuj afiŝoj kaj por kelkaj frazoj en la dialogo.

Miloj da gratuloj al Clarence Brown ĉe M. G. M. kaj centoj da salutkartoj al mi helpis al mi en miaj tedaj klopodoj ĉe diversaj filmfarejoj. Fine mi sukcesis interesigi unu plian film-ementulon, la Ĝeneralan Direktoron de R. K. O. - film - farejo.

Kartoj kaj leteroj el urboj kaj vilaĝoj de ĉiuj mondpartoj kun gratuloj kaj promesoj viziti la filmon flugu al la nova favoranto de Esperanto: S-ro L. Marcus, Ĝenerala Direktoro, R. K. O. studio, Hollywood, Kalifornio.

Josef R. Scherer

212. So. Grande Av. Los Angeles, Calif. E. Unidos.

Unua Juneca Ekspozicio Filatelie

Belo Horizonte — Brazilo

Stampo uzita dum la Ekspozicio.

Okazis, de 20 jun. ĝis 2 jul., en Belo Horizonte, ĉefurbo de Stato Minas Gerais, la *Unua Juneca Ekspozicio Filatelie*. Ĝin patronis la "Filatelie Societo de Minas Gerais" kaj la ĵurnalo "Diário da Tarde". Tiu societo vere interesigis pri Esperanto, dank' al la klopodoj de la nobbakita esperantisto s-ro Claudovino de Carvalho Junior. Laŭ ĝia peto, la Poŝto farigis specialan stampilon por la stampado de la verda stelo kaj la jeno: "Unua Juneca Ekspozicio Filatelie. Belo Horizonte. Brazilo. 1939. Junio". 29 ekspoziciantoj elmontris interesajn kolektojn de poŝtaĵoj.

Brazilia Ligo Esperantista oferdonis al la ekspozicio du premiojn konsistantajn el libroj por la lernado de Esperanto. Ricevis la premiojn la junuloj Carlos Ananias Pires Teixeira kaj Alfeu Piano.

Okaze de ĝia inaŭguro la Filatelie Societo sendis al B. L. E. oficialan poŝtkarton kun la esperantista stampo.

Fortan propagandon pri Esperanto faradas ĉe la anoj de tiu societo s-ro C. de Carvalho Junior. Niajn korajn dankojn kaj gratulojn.

Kiu sendos du poŝtajn respondkuponojn al Brazilia Ligo Esperantista (Praça da República, 54. Rio-de-Janeiro. Brazilo), ricevos poŝtkarton de la Ekspozicio stampitan per stampo kun teksto en Esperanto.

RADIO KAJ ESPERANTO

En la "Spiritista Horo", disradiata ĉiujarde, de la 18a ĝis la 17a horo, pere de la stacio de "Radio Ipanema", oni anoncas, ke baldaŭ estos inaŭgurata kurso de Esperanto, kiun direktos S-ro Ismael Gomes Braga. Tiu ĉi jam dissendis al la dezirintaj aŭskultantoj pli ol 200 lernolibrojn, por ke ili pli bone povu akompani la kurson.

Plenumu vian devon: Varbu unu novan esperantiston en 1939.

O Esperanto num grande filme

Uma entrevista com Norma Shearer

O jornal "Heroldo de Esperanto", que se publica na Holanda, insere, em recente número, uma entrevista do jornalista americano Sr. Joseph R. Scherer com a grande estrela cinematográfica Norma Shearer, a propósito do filme "Este mundo louco", cuja passagem nesta capital já está anunciada.

Escreve o Sr. Scherer que, quando o diretor Clarence Brown lhe comunicou que Norma Shearer teria de se fazer o principal papel feminino, ele antegozou o prazer de rever, depois de nove anos, a famosíssima estrela: pela sua cabeça voaram as reminiscências de um grande banquete organizado em 1929 pela Associação de Jornalistas Estrangeiros, de Hollywood, no luxuoso e célebre Hotel Roosevelt. Havia então cerca de 50 jornalistas e 200 convidados pertencentes ao mundo cinematográfico.

Foi aí, narra o Sr. Scherer, que eu pude pela primeira vez apertar a mão de Carl Laemmle, presidente da "Universal"; de Irvin Thalberg, um dos principais diretores da M. G. M., e de sua esposa Norma Shearer que era e se tornou cada vez mais famosa por seu admirável trabalho como atriz de cinema.

Eu era talvez, continua o Sr. Scherer, o membro menos importante da associação de jornalistas. Naquele tempo em Hollywood quasi ninguém sabia nada sobre o Esperanto. Ninguém provavelmente ouvira falar do "Heroldo de Esperanto", nem de outros jornais (principalmente suíços), de que eu era correspondente. Outros membros eram representantes dos maiores jornais do mundo.

Todavia, depois do jantar, tive a colossal coragem de pedir à famosa estrela que dansasse comigo. Outros jornalistas mais importantes não ousaram aproximar-se de sua mesa. O seu nome pronuncia-se exactamente como o meu (chêrer). Por isso não procurei uma apresentação formal, como geralmente se precisa nos Estados-Unidos. Disse simplesmente à celebridade:

"Como tenho o mesmo nome que a Sra., teria muito prazer se dansasse comigo." Todos, de boca aberta, se admiraram da minha ousadia, e ela, mais mesmo por esse motivo, consentiu em dansar. Mas de que falávamos? Foi uma longa contra-dança dupla. Eu ainda não podia contar a minha viagem à volta do mundo. Nem mesmo o meu conhecimento de inglês era muito

A famosa estrela de cinema Norma Shearer envia saudações aos esperantistas.

perfeito. Mas atuí logo ao Esperanto, e achei que ela se interessava pelo alto valor da nossa língua para embelezar o mundo e melhorar a humanidade. Depois de dez minutos de dansa, ela apre-

sentou-me ao esposo e a outras celebridades. Esse fato auxiliou-me muito a "atacar" pessoalmente várias personalidades da cidade do filme em entrevistas que apareceram nos jornais esperantistas durante os últimos dez anos.

Mas passaram-se dez anos, em que a fama de Norma Shearer cresceu cada vez mais. Admirei os seus maravilhosos filmes em todos os lugares onde andei em quatro partes do mundo. E agora, em breve, tornarei a vê-la! Nesse intervalo morreu-lhe o esposo em 1936, e Norma Shearer era agora mãe admirável de duas ou três crianças encantadoras. Do marido ela herdou alguns milhões de dólares. Ela tornou-se a mais rica estrela do mundo, e além disso a "rainha das estrelas femininas". E essa celebridade representará no primeiro grande filme em que o Esperanto é empregado em algumas partes do diálogo! Fazia pouco tempo que eu a admirara nos filmes "Maria Antonieta" e "Romeu e Julieta". Também nunca pude esquecer a sua arte nos filmes "Alma livre", "Estranho Intermédio", "A Barretts da rua Wimpole" e outros. Nenhuma outra estrela feminina ousou representar em papéis tão diversos. Ela recebeu muitas distinções da Academia Cinematográfica de Hollywood. A sua fé assim se traduz: "É pre-

Fotografia de uma das mais interessantes cenas do filme "Este mundo louco", cujos principais papéis foram confiados a Norma Shearer e Clark Gable. Este filme, com alguns diálogos e legendas em Esperanto, será exibido nesta Capital e em São Paulo, pela Metro-Goldwyn-Mayer dentro de poucos dias e em seguida nos demais Estados da União.

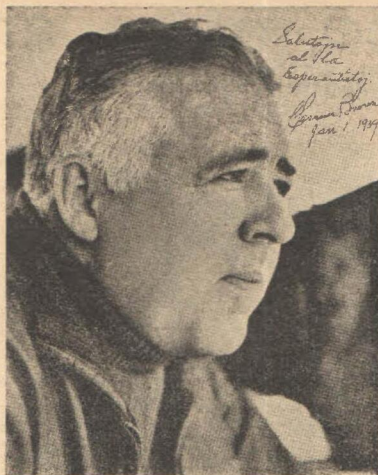
ciso arriscar-se para vencer". (Talvez ela pensasse que eu sigo o mesmo princípio, quando lhe pedi que dansasse comigo). Após anos difíceis, em que lutou para obter triunfos, a pouco e pouco atingiu o zênite da sua carreira e conseguiu permanecer aí há varios anos.

Seguiram-se seis semanas, é ainda o Sr. Scherer quem narra, durante as quais eu a vi diariamente. Pude observar como se prepara seriamente para cada cena, e como, durante a filmagem da cena prende a admiração de todos os que colaboram no seu grupo (20 a 50 pessoas geralmente).

A minha tarefa era ensinar as partes dialogadas em Esperanto aos diversos atores e atrizes, e escutar atentamente que cada palavra fosse corretamente pronunciada durante a filmagem. Foram empregados tambem em cartazes nas diversas partes da estação, no trem e no hotel, e eu me responsabilizei que tudo fosse correto.

Norma Shearer teve de desempenhar o difícil papel de uma pretensa pessoa da familia do tsar. Nas partes anteriores do filme ela é uma simples e pobre acrobata americana. Clark Gable representa nos mesmos teatros. Alguns anos depois eles encontram-se de novo juntamente com outros viajantes que falam inglês, num hotel de turismo nas montanhas. Tendo arrebitado a guerra, ninguém pode transpor a fronteira. Norma Shearer é agora uma senhora da alta nobreza e com sotaque russo fala aos turistas de seu tio, o tsar da Rússia" etc. Clark Gable logo suspeita que ela é a antiga pobre acrobata, mas ela é uma embusteira habilíssima e experimentada. Ele não consegue provar-lhe que ela é a acrobata de cabelos ruivos. Ela conta ao Sr. Gable — no intervalo de duas dansas — como seu marido viaja pela Europa para vender munições a todos os governos. Pelas janelas vê-se uma multidão de aeroplanos de bombardeio que vão destruir a capital do país vizinho... Para não implicar nenhum país e dar contudo a impressão de que a ação se passa na Europa, os oficiais e outros habitantes falam Esperanto. Mas os principais atores todos falam inglês, como tambem os naturais quando se dirigem aos turistas. O papel de Norma Shearer é extraordinariamente difícil. Ela desempenha mais facilmente os papéis sinceros de mulheres decentes. Mas desta vez pretende ser sobrinha do tsar — e consegue-o otimamente com um fortissimo sotaque russo.

Entre as cenas há sempre algum tempo para tagarelar, exceto se os artistas

Sr. Clarence Brown, diretor da "Metro-Goldwyn-Mayer" saúda os esperantistas.

teem de decorar linhas difíceis. Cada cena é fotografada 3, 5, 20 vezes, até que o diretor está certo de que pelo menos duas vezes a cena foi representada 100 % perfeita. Depois, são precisos de 20 a 60 minutos para arranjar os aparelhos para a cena seguinte. Entre tais cenas eu tive muitas vezes oportunidade de palestrar com Norma Shearer. O Esperanto, naturalmente, já era o assunto mais sério. Ela quis frequentemente saber das minhas experiências com o Esperanto em terras longínquas.

Verifiquei tambem que ela tem boa compreensão do valor de uma língua neutra.

Eis aqui algumas trocas de opiniões: Norma Shearer: "Estou muito contente de representar agora no primeiro filme importante, em que o Esperanto é falado em parte."

O Sr. Scherer: "Lamento de veras que a Sra. mesma não deva dizer ao menos algumas palavras em Esperanto. Todavia, os esperantistas do mundo inteiro lhe serão muito reconhecidos porque a Sra. contribue para a propagação da nossa língua."

Norma Shearer: "Então estou cooperando com os esperantistas?"

O Sr. Scherer: "Veja, cem milhões de pessoas virão aos cinemas para vê-la e para admirar a sua arte neste filme. Ao mesmo tempo, quer queiram quer não, ouvirão o Esperanto. Cem mil cétricos se convencerão de que o Esperanto não é um simples código escrito, mas uma verdadeira língua que se pode falar fluentemente."

Norma Shearer: "Noto perfeitamente que o Esperanto não é só uma língua que se fala fluentemente, mas que é tambem uma língua muito musical, muito clara e natural. Ninguém suspeitaria que essa bela língua fosse artificial."

O Sr. Scherer: "Que pensa da eficácia de tão facil língua neutra, quando falada pelas multidões de todos os países?"

Grupo dos artistas que figuram no filme "Este mundo louco", feito pela "Metro-Goldwyn-Mayer", do qual se destacam Norma Shearer e Clark Gable, que representam os principais papéis, e o Diretor Clarence Brown. Atraz do grupo vê-se uma cena do filme com legendas em Esperanto.

Norma Shearer: "Se as multidões pudessem compreender-se e tivessem contato cultural direto, seria sem dúvida muito difícil criar sentimentos inimigos contra os povos vizinhos. Fala-se do valor prático do estudo das línguas... mas até os diplomatas muitas vezes não ousam falar entre si sem o auxílio de tradutores."

O Sr. Scherer: "Temos uma admirável prova típica da dificuldade das línguas naturais nacionais. Em Munique, por exemplo, quatro chefes de estados precisaram de intérpretes. Foram os intérpretes que puderam entender-se, e não os governantes."

Norma Shearer: "Posso avaliar como é difícil quando dois vizinhos em casas contíguas não podem falar uma língua comum. Eles não podem estabelecer amizade recíproca. O interprete seria para eles um auxiliar muito imperfeito. Se, além disso, eles têm costumes e religiões diferentes, a recíproca desafeição passiva pode facilmente tornar-se ódio ativo. A tradução de frases importantes entre diplomatas é só um contato imperfeito e paupérrimo entre dois países. Não raro os tradutores traduzem incorretamente, e algumas vezes até intencionalmente. Assim, a desafeição passiva entre dois povos pode, com extrema facilidade, fazer-se ódio ativo."

O Sr. Scherer: "Folgo de ver que a Sra. tem tão boa compreensão das dificuldades linguísticas e do valor do Esperanto".

Norma Shearer: "Creio que o uso de uma língua mundial neutra muito contribuirá para fazer que o mundo se torne um planeta melhor, em que a humanidade poderá viver mais pacificamente e mais ditosamente."

É o Sr. Scherer termina o seu artigo assinalando que passaram rapidamente os quartos de horas e as meias horas entre as cenas. Voaram também os três meses da filmagem. Ele tornará a ver a grande estrela quando lhe for levar o volumoso livro com os recortes dos jornais do mundo inteiro, que publicarem as traduções das palavras de Norma sobre o Esperanto.

ESPERANTO-SOCIETO "KONKORDO"

Je la 14a de Junio fondiĝis *Esperanto-Societo "Konkordo"*, kiu funkcias ĉe la sidejo de Lerneja Instituto Rocha Pombo, sur la strato Visconde de Itauna, 153-A. kie poste organizigis kurso de Esperanto, direktata de la malnova litova esperantisto s-ro Jo-

D-RO VITERBO DE CARVALHO

Sur la supra bildo vidigas D-ro Viterbo de Carvalho, dinamika direktoro de la Stata Presejo, kiu li reorganizis, kaj fervora malnova esperantisto, ĉe lia labor-skribotablo. Li estis Prez. de la Organiza Komitato de la 8a Brazila Kongreso de Esperanto kaj verkinto de gramatiko por la lernado de Esperanto. Al li oni sulkas la pirapidigon de la presado de la "Vortaro Portugala-Esperanta".

PERFIL

Ao Dr. Vitérbo de Carvalho, seu perfil, entre rimas e decassílabos.

Magro, bem magro, pálido, moreno, nariz recurvo, adunco, proeminente... Uns olhos vivos, um sorrir pequeno e uma testa abundante, inteligente.

Levanta-se bem cedo, com o sereno e lê os jornais mais cedo do que a gente. Faz mil e muitas cousas, sempre ameno, e... dorme à sesta, infalivelmente.

Nele se nota, mesmo ao longe — eu digo — um quê particular (não é defeito!): — é alto de pagode o nosso amigo!

Mas com o ser minguado, pigmeu, quem traz entre as costelas, lá no peito, um coração tão grande como o seu?!

Francisco Honorio Alves

(De "O Album", revista d'"A Guarda Patrimonial da Imprensa Nacional").

sumon de la gramatiko de Esperanto, estis vera literaturaĵo.

Enskribigis en la kurson pli ol 30 personoj, inter kiuj la direktoro de la instituto, S-ro prof. Mateus Paulo Guedes, kiu pro tio ricevis la aplaŭdojn de la ĉeestantoj.

Ni deziras, ke la kurso bonege sukcesu!

La Societo jam aliĝis al niaj Ligoj.

zefo Joel, kunfondinto de "Centro Esperantista de Santos".

Jen estas ĝia provizora estraro: Prez. — s-ro Antonio M. Espanha, vicprez. — s-ro Altamir Alves, sek. — s-ro Paulo Mainhard, kas. — s-ro prof. Matheus Paulo Guedes.

Tiu estraro, kiu kunvenas ĉiumerkrede kaj ĉiusabate, de la 19a ĝis la 21a, decidis, ke la Societo aliĝu al B. L. E. Ties prezidanto ricevis de s-ro A. M. Espanha, kiu estis ano de Brazila Klubo Esperanto, oficialan leteron. Al la ĵus fondita societo ni deziras la plej grandan sukceson kaj longan vivon.

La malfermo de vespera kurso estas nepre konvena, ĉar multaj personoj dezirantaj lerni Esperanton ne povas ĉeesti la post-tagmezajn kursojn.

La 15an de Julio okazis la inaŭguro de tiu kurso. Ĝin ĉestis la prez. de B. L. E. kaj f-ino Irani Baggi de Araujo, reprezentantino de B.K. E.

S-ro prof. Matheus Paulo Guedes, direktoro de la Instituto, elmontris al la ĉeestantaro sian grandan simpatian por Esperanto, al kies propagando li decidis doni sian tutan apogon. Pro la foresto de la prez. kaj la vicprez. de la Societo malfermis la kunvenon S-ro Paulo Mainhard, ties sekretario, kiu donis la parolon al S-ro Ismael Braga. Tiu ĉi, uzante Esperanton kun traduko en la portugala lingvo, faris belan paroladon, kiu tre plaĉis al la ĉeestantoj. Poste parolis la prez. de B. L. E. kaj donis sian unuan lecionon la direktoro de l'kurso S-ro Jozefo Joel.

Lia leciono, per kiu li faris re-

NOVA BRAZILA INDUSTRIO

DEMOCRITO ROCHA

Ojticino (portugale: oiticica, vortkoruptaĵo de *oiti-cica*, kiu, laŭ brazilindigena pralingvo, signifas: "oity" rezinriĉa) oni nomadis antaŭlonge frukton de bela brazilnorda altstatura kaj branĉoplena arbo. Sed poste la nomo "ojticino" etendiĝis al ĉiuj arboj, produktantaj tiun frukton.

"Ojticino" estas klasifikita botanike

LIGANIA RIGIDA — BENTH

Ĝi apartenas al la familio *ROZACOJ*. "Oity" (p. "ojti"), kin devenigis tiun vortkoruptaĵon, estas ankaŭ sovaĝa brazila arbora frukto, kaj ĝia arbo estas multe utiligata por urba arbo-plantado.

Nia celo tamen estas pritrakti nur ojticon, tial ke, tiu arbo, iam preskaŭ tute nekonata, estas nun vere eksterlandigita pro siaj industriaj ecoj.

Ojticino estis enkondukita en la botanikan sciencan terminaron en la jaro 1843, danke al *Martius* ("Systema materiae medicae vegetabilis Brasiliensis" p. 26), kie ĝi estis nomita *PLERAGINA UMBROSISIMA*.

La klera brazila fitologo *ARRUDA CAMARA* ankaŭ sammaniere ĝin klasigis. Sed la lasta scienca klasifiko estas ja *LIGANIA RIGIDA*.

Tiu arbo plimultiĝas tra la brazilaj nordorientaj ŝtatoj, kie ĝi ekkreskas kaj staras laŭlonge de la bordoj de riveroj kaj riveretoj formanta duoblaĵon de verdaj ombroplenaj vicoj.

Dum centjaroj tiu mireginda arbo, konita nur de la brazilaj nordorientaj enlanduloj, prezentadis malmultajn uzeblecojn, kvankam senatano Thomaz Pompeu, eminentulo en Ceará, pri ĝi estis skribinta en la jaro 1861, la jenon:

"Tiu giganta arbo propra al riverbordoj kaj aluviaj grundoj, de kies ombro petas helpo ĉiuj vivantoj dum la horoj de intensa aervarmeco, produktas tre oleoplenan frukton, el kiu oni povas eligi grandan kvanton da oleo por pentrado kaj lumo".

El la kernoj de ojtikaj fruktoj la enlandanoj faradis nigran sapaĉon malodorantan kaj tre uzatan de kamparanaj lavistinoj.

Dum la senpluvadoj, la kapraro, premita de malsato, mangadis tiujn fruktojn, falintajn sur la teron sub la arboj. La porkaro ankaŭ ilin mangadis, kaj ilia kernrezino igis la viandon du-oumoleta.

Alia utileco, kiun oni konstata en tiu arbo, estas, ke ĝi sirmadas la bordojn de la enlandaj fluejoj kontraŭ la akvaj fortfluaĵoj.

Tiel, sirmante la riverajn bordojn, la ojticino kunhelpas la homan bataladon kontraŭ la erozio de la aluviaj insuletoj aŭ surpraĵoj, kiuj estas la plej riĉaj terkulturaj grundoj en nia landparto.

Antaŭlonge la bakilo de kamparanoj ne ŝparis la ojtikaron, sed kontraŭe ĝi ĝin faligadis malsaĝe.

Tiam do la loĝantoj ankoraŭ ne supozis, kiom da altvaloraĵo ili detruadis.

Ekde dek jaroj tamen tiu trezora *Rozaco* fariĝis gravega por la enlanda riĉeco kaj eĉ por la ŝtata ekonomio.

Oni konstatas, ke la oleo ekstraktita el ojtikaj kernoj estas grandvalora produktaĵo, tial ke, ĝi konkuras kun la *CHINA WOOD OIL* aŭ *TUNG OIL* (ĉinligna oleo aŭ *Tung* oleo), devenanta de Malproksima Oriento. Tiamaniere en brazilo Nordoriento naskiĝis alia nova ekstraktebla aŭ eĉ fabrika multvalora industrio.

En la tri ŝtatoj ĝin produktantaj jam funkcias 19 fabrikejoj por ojtিকা oleo, inter grandaj kaj malgrandaj, kaj ilia kapitalo ĉirkaŭas 32.000 mil-milrejojn.

En ŝtato Ceará laboras 14 fabrikejoj kun kapitalo de 20.100 mil-milrejoj, konsumantaj 54.180.000 kilogramojn da ojtikfruktoj, kaj produktantaj 16.500.000 kilogramojn da oleo ĉiujare.

Ĉiuj 19 fabrikejoj en la tri ŝtatoj utiligis lastjare ĉirkaŭ 70 milionojn da kilogramoj da ojtikaj fruktoj.

La oleo produktita de la ojtিকা kerno estas demandata de la ekster-kaj enlanda industrio, kin ĝin bezonas por fabrikado de pentrokoloriloj kaj lakoj.

Dum la unuaj tempoj, kiam oni komencis tiun fabrikadon, la ojtিকা oleo estis kruda, malbonodora, kaj penadis esti enkondukata en la eksterlandan komercon. (Usono estas nun la plej granda aĉetanto).

Ekde kvin jaroj tamen la ojtিকা oleo pliboniĝis pro scienca fabrikado kaj zorgema ago de kompetentaj kemiistoj. La oleo eliras el la fabrikejoj tute plibonigita per modernaj industriaj procedoj, kaj ĝia utiligado prezentas kontentigajn rezultatojn. Ĝi konkuras venke kun la linsema oleo en la pentrado de domfasadoj, murkonstruaĵoj ktp. La arkitektoj ĝin preferas, ĉar ĝi kostas pli malkare, ol la linsema oleo, kaj ĝi aspektas plibone pro siaj brilo, nedaŭra sekiĝo, krom sia rezistado kontraŭ la ago de la suno, pluvo, varmo kaj aliaj.

Nur en Ceará ekzistas miliono da ojtಿಕoj. Ĉiu arbo produktas ĉiujare ĉirkaŭ 300 kilogramojn da fruktoj.

Do oni povas facile kalkuli, kiom da riĉeco prezentis al Brazilo la eltrovo de ojtিকা oleo.

Rimarkoj:

1 — La vorto "ojticino" tie ĉi adoptita, restos submetita al juĝo de kompetentuloj.

2 — Por tiu ĉi verketo mi apogis min sur jenaj verkoj: Dro. Ph. Luetzelburg (*Ligeira Contribuição para o conhecimento das Oiticicas — 1936*); José Luis de Castro (*Contribuição para o Dicionário da Flora do Nordeste Brasileiro-1937*); kaj Oficialaj Informoj.

La bildo montras belan ekzempleron de "Oiticica", el ŝtato Ceará. (Kliŝo el "Revista Brasileira de Geografia")

O Esperanto na Escola

O número de Agosto de 1937 da revista "Esperanto Internacia", órgão oficial da "Internacia Esperanto-Ligo", publicou interessante estatística sobre o *Esperanto na Escola*, contendo informações de 67 países em 40 dos quais funcionaram cursos da língua auxiliar em escolas públicas e particulares, no período de 1º de Outubro de 1927 a 31 de Dezembro de 1937. Nessa estatística, organizada pela senhora Marta Moelke, secretária da I. A. L. A. (Associação Internacional da Língua Auxiliar), com sede nos Estados Unidos, ocupa o Brasil o 2º lugar com 116 escolas em que o Esperanto foi ensinado. Figura em 1º lugar a Alemanha com 407 escolas, vindo depois do Brasil os seguintes países: Rússia, com 97; Polónia, com 70; Tchecoslováquia, com 56; Áustria, com 49; Inglaterra, com 48; França, com 43; Itália, com 40; Japão, com 32; Holanda, com 28, etc.

Isso prova que a Liga Esperantista Brasileira e seus grupos filiados, entre os quais ocupa o primeiro lugar o *Brazil Klubo Esperanto* pelos relevantes serviços prestados à causa esperantista durante 33 anos, nunca esqueceram o magno problema referente à introdução do Esperanto nas escolas. É oportuno lembrar que em 1910 funcionaram nesta Capital cursos de Esperanto em mais de 20 escolas públicas, entre os quais três especiais para professores. Nesses cursos inscreveram-se mais de 400 alunos de ambos os sexos. Era então secretário do prefeito do Distrito Federal o Dr. Everardo Backheuser.

Mais tarde, em 1918, quando diretor da Instrução Pública o Dr. Manuel Cícero Peregrino da Silva, funcionaram cursos de Esperanto em 18 escolas públicas do Rio-de-Janeiro, das quais 2 para professoras. Inscreveram-se nesses cursos mais de 600 alunos de ambos os sexos. A adoção dos dois turnos nas escolas veio dificultar o ensino do Esperanto. Entretanto, durante alguns anos, ainda funcionaram cursos desse idioma em algumas escolas, cujas diretoras tinham por ele grande simpatia.

RADIO KAJ ESPERANTO

La apero de la Esperantlingva eldono de la Itala Radio-Programo estis grava okazo. Pro la konataj enlandaĵoj ĉirkonstancoj, estas konsilinde — eĉ necese — ke granda nombro da Esperantistoj petu la programon. Ĝi eldoniĝas monate kaj oni regule kaj senpage sendas ĝin al petantoj. Skribu al Radio-Studio E. I. A. R., "Esperanta Voto", Via Montello 5, ROMA, Italujo.

ESPERANTO ĈE RADIGIMNASTIKULOJ

La supra bildo montras grupon de gelnantoj de esperanta kurso speciale malfermita de Brazil Klubo "Esperanto", ĉe la sidejo de la Societo de Geografio, por kelkaj gelnantoj de gimnastika kurso disradiata de "Radio Nacional". Sidantaj ĉe la centro de l' bildo vidiĝas S-ro Osvaldo Diniz Magalhães, direktoro de tiu ĉi kurso, Ing. A. Couto Fernandes, instruanto, Generalo Moreira Guimarães, prez. de tiu Societo, kaj S-ro Antonio Vaz, fakdelegito de I. E. L.

LA DJIREKTORO DE GRAVA JURNALO FERVORA ESPERANTISTO

"O Povo" (La Popolo), grava ĉiutaga vespera ĵurnalo portugallingva, fondita en 1928, en Fortaleza (ĉefurbó de la Stato Ceará en Brazilo), vige propagandas Esperanton (senpage), ĉar ĵurnalista Demócrito Rocha, ĝia direktoro, kaj deputito en la brazila Parlamento ĝis 1937, estas "veterano" de la Esperanto-movado, de 1909. — La agado de sano D. Rocha certe meritas dankon kaj imiton.

(El "Hieroldo de Esperanto" kaj "Esperanto Internacia").

"CONTE GRANDE" kaj ESPERANTO

Ĉiam, kiam la itala vaporŝipo "Conte Grande" vizitas nian havenon, ni havas la plezuron interparoladi kun ĝia kapelano Pastro Agostino Stellacci, la simpatia kaj fervora samideano jam tre konata de la brazila samideanaro.

La San de Junio lasta, dum ĝia reveno el Buenos Aires, nia plezuro pli-grandigiĝis, ĉar ni revidis nian afablan samideanon s-ro Luigi Pazzaglia, kiu revenis al "Conte Grande" post restado en alia itala ŝipo dum ok monatoj. S-ro Pazzaglia estas la aŭtoro de la poezio "Maristoj! Nova voko", kiun ni publikigis en la kvina numero de nia gazeto.

S-ro Pazzaglia prezentis al ni du alian novbakitajn esperantistojn, s-ron Luigi de Palma kaj Guglielmo Penda, ambaŭ oficirojn de "Conte Grande".

La geesperantistoj de Recife kaj Salvador ankaŭ tre ĝojas, kiam tiu vaporŝipo vizitas tiujn havenojn, ĉar ili havas okazon interparoladi kun niaj italaj samideanoj.

A Igreja Católica e o Esperanto

O 21º Congresso Mundial da União Católica Esperantista Internacional, que se realizará em Antuérpia, de 5 a 10 de Agosto próximo, terá um brilho invulgar. Será solenemente inaugurado por Sua Eminência o Cardeal Von Roey, primaz da Bélgica. Sua Eminência, no dia imediato, celebrará na Catedral missa solene, pregando ao Evangelho Monsenhor Erdey, da Hungria. Durante a missa cantará o celebre coro juvenil da mesma Catedral, sob a regência do conhecido compositor Lode De Vocht, que para essa solenidade comporá uma musica especial. Depois da missa Sua Eminência visitará a sede do congresso, onde falará aos congressistas.

Nos dias seguintes haverá missa com prédicas em Esperanto. O tema principal do congresso é o seguinte: "O movimento católico na mocidade operária".

Escoteiros com prática da língua internacional servirão de guias aos congressistas estrangeiros. Haverá passeio no rio Escalda e excursões às cidades de Gent e Brugges e às célebres grutas de Remouchamps.

É digno de nota que o Núncio Apostólico e todos os bispos da Bélgica fazem parte da Grande Comissão de Honra do congresso.

Varbu unu novan esperantiston en 1939

"JORNAL DO BRASIL" E O ESPERANTO

Na minha qualidade de velho e convicto esperantófilo, — a quem o muito que-fazer tem impedido de ser, como desejaria, esperantista, — sempre disse, de mim para mim, que era indispensável ao êxito completo da língua-auxiliar no Brasil, que ao seu serviço se puzessem os cinco grandes elementos de propaganda de que a sociedade moderna dispõe: o jornal, o livro, o telégrafo, o rádio e o cinema.

Já, louvado Deus, o admirável idioma que Zamenhof, com a sua inteligência, o seu saber filológico, o seu amor à paz, o seu ideal de fraternidade e a sua tenacidade, ideou e compoz para ser a língua-segunda de todos os povos cultos da terra, tem quatro e está em via de possuir o quinto daqueles veículos do pensamento e da palavra, no país, e para fora dele.

Aos jornais esperantistas e esperantófilos, com os abnegados propagandistas que neles há anos labutam, não preciso aludir.

Quanto aos livros, basta citar os que têm sido escritos ou traduzidos por Caetano Coutinho, Murilo Furtado, Alberto A. Vieira, Leonel Gonzaga da Fonseca, Tobias R. Leite, H. Rivereto, H. Mota Mendes, Alberto Couto Fernandes, Aluisio G. da Costa Barros, Carlos Dominiques, Porto Carreiro Neto e Ismael Gomes Braga, para não aumentar muito a lista, e para citar somente esses autores de trabalhos que se encontram nas nossas livrarias.

Muito provavelmente sabem os leitores que o esperanto está, no Brasil, entre as línguas admitidas na "linguagem telegráfica", isto é, que podemos redigir nele os nossos telegramas para o exterior, tal qual em francês, inglês, alemão, espanhol, italiano, etc.

E sabem também, se escutam o rádio, das palestras que fazem, e das lições que dão, pelo microfone, indefessos propagandadores da língua-auxiliar, — isso sem falar nas preleções e conferências, feitas por mestres como Everardo Backheuser e Alberto Couto Fernandes, para também citar somente esses.

Faltava o cinema.

Vejam bem os leitores que eu digo que faltava. Porque já há, ou dentro de muito pouco tempo vai haver. E se não há ainda um filme brasileiro, vai haver um exibido em todo o Brasil, com legendas em português, e diálogos em esperanto.

E' a fita *Este mundo louco* (no original, *Idiot's Delight*), da Metro-Goldwyn-Mayer, dirigido por Clarence Brown, e representado por artistas do mérito de Norma Shearer e Clark Gable, — nomes que aqui consigno para bem se avaliar o valor da película.

Não pensem que o filme é todo em esperanto.

Contem apenas, — repito, — diálogos na língua-segunda.

Mas esses diálogos foram controlados por Joseph R. Scherer, que é um dos mais conceituados esperantistas norte-americanos.

Disso para haver um filme nacional, de propaganda do Brasil, falado ou com legendas em esperanto, vai apenas um passo.

OLAVO BILAC E O ESPERANTO

Desde o início da propaganda do Esperanto no Brasil conhecidos homens de letras demonstraram sua simpatia pela causa da língua internacional. Citaremos, entre outros, Artur Azevedo, Medeiros e Albuquerque, Olavo Bilac, Conde de Afonso Celso, Barão de Ramiz Galvão, Humberto de Campos, Silvio Romero e Nerval de Gouveia.

Em 1907 o saudoso poeta Olavo Bilac publicou nas colunas do vespertino róseo "A Notícia" o artigo que abaixo transcrevemos:

"REGISTRO

Acabo de folhear, com vivo interesse, o *Brazila Revuo Esperantista*, que já está no seu terceiro número, e mantém assídua correspondência com todas as publicações esperantistas do mundo.

Ainda há quem considere com descrença e mofo o Esperanto. Eu mesmo, a princípio, motejei um pouco das suas pretensões, e da confiança com que os esperantistas afirmavam a vitalidade e o progresso da língua internacional. Tive de reconhecer o meu erro, e de fazer ato de contrição: — não foi a primeira vez, e não será a última... Os esperantistas, no começo deste ano, já eram quasi trezentos mil, — mais de um quarto de milhão, — disseminados pelo mundo: e, até na ilha de Madagascar, já havia, em janeiro de 1907, muitos indígenas compreendendo e falando o Esperanto. Já é, portanto, este um idioma consagrado: há muitos outros, na terra, falados por menos de cem mil homens.

Ora é bom lembrar aqui uma vantagem especial que a consagração do Esperanto apresenta para o Brasil. Na Europa, a língua portuguesa só é compreendida e falada em Portugal: em todo o resto do continente europeu, o idioma esperantista está mais espalhado do que o português. Assim, seria inépcia imperdoável desprezarmos nós, que tanto precisamos de propaganda, a propaganda fácil e eficaz que o Esperanto nos pode fornecer.

Esse serviço já nos está sendo prestado pelas revistas esperantistas. A *Brazila* é lida em todos os clubes e centros de adeptos da nova língua universal; e este número 3., que tenho presente, contém alguns dados sobre o nosso clima, que com prazer veremos divulgados lá fora. Mas não é tudo. O *Tra la Mondo*, magazine esperantista que se publica em Paris, inseriu há pouco tempo um artigo do Dr. Everardo Backheuser, seu correspondente aqui com o título "Rio-de-Janeiro — Uma cidade que renasce". Pois bem: esse artigo interessou um esperantista alemão, o Dr. Rockmann, que a ele se referiu largamente em uma conferência realizada em Magdeburgo, tendo os maiores louvores ao nosso progresso, á coragem com que estamos remodelando a cidade, e ao brilho da nossa civilização.

Também a nossa literatura ganhará muito com os progressos do Esperanto.

E quem disso duvidar, é porque ignora ou faz injustiça á boa vontade, sabidamente comprovada, dos esperantistas brasileiros. — D. B. (Domingos Barbosa).

Do "Jornal do Brasil".

O último número desse mesmo *Tra la mondo* traz um conto de Coelho Neto, *Naiveco*, (ingenuidade), traduzido pelo sr. Daltro Santos, e promete publicar novos trechos de prozadores e poetas do Brasil.

Se ainda há, entre os leitores do *Registro*, algum que não acredite na utilidade do Esperanto, suponho que a leitura destas rápidas notícias obriga-lo-á a mudar de opinião. E' impossível deixar de tomar a sério e deixar de ajudar uma tão nobre tentativa de aproximação humana, que já tão belos serviços nos está particularmente prestando. — B."

NEKROLOGO

Fino Esther E. Bloomfield

La 12an de Julio mortis en Rio-de-Janeiro F-ino Esther E. Bloomfield, unu el la plej inteligentaj kaj fervoraj brazilaj esperantistinoj kaj oficistino de la Departamento de la Poŝto kaj Telegrafo.

Ĉeestinte kurson de Esperanto de dro E. Backheuser ŝi faris ekzamenon en la jaro 1917. Poste en 1921 ŝi ricevis la diplomon de profesoro aprobita.

Ŝi okupis la oficon de dua kaj, de 1923 ĝis 1938, de unua sekretariino de Brazila Klubo "Esperanto" kaj tiun de kasiistino de "Virina Klubo".

Al ŝia familio ni sendas sincerajn kondolencojn.

LA NOVA ELEKTRA FERVOJO POR LA UNIVERSALA EKSPOZICIO EN ROMO

La Ministro por la Komunikoj antaŭnelonge prezentis al la Cambro de la Deputitoj la leĝoprojekton por la konstruado kaj funkciado de la fervojo, kiu kunligos Romon kun la Universala Ekspozicio. La nova fervojo, konstruota kun karakterizaĵoj de granda trafiko, kapablos transporti 25.000 vojaĝantojn ĉiuhore en ambaŭ direktoj, kaj, post taŭgaj laboroj de adaptado, de la fervojo Roma-Lido, oni esperas atingi transporto-kapablon de 46.000 vojaĝantoj ĉiuhore en ambaŭ direktoj. La longo de la linio, kiu komenciĝas ĉe la Stacidomo ĉe Placo Termini, estas de 11 kilometroj kaj duono. La antaŭkalkulo de la espezo por la sola konstruado estas de 90 milionoj da liroj, sumo al kiu oni devos aldoni la espezon por la konstruado de la diversaj interaj stacidomoj.

"O Brasil Esperantista" petas al la estraroj de 1' brazilaj kluboj kaj al la brazilaj delegitoj de I. E. L., ke ili sendu monatan raporton pri siaj propagandaj kaj instruaj laboroj.

BRAZILA KRONIKO

AMAZONAS. *Manaus.* — Sub la rubriko "Kroniko Esperantista" aperis propagandaj artikoloj de S-ro Sebastião Augusto.

CEARÁ. *Fortaleza.* — El letero de D-ro Democrito Rocha ni elĉerpis la jenon: "Nia movado daŭras ĉiam vigle kaj ĉiufoje pli kuragiĝa. Mi ankoraŭ ne fondis klubon, ĉar mi deziras krei unue kiel eble plej favoran medion, kaj pri tio mi konstatas, ke mi sukcesas. Mia ĉefa priokupo estas instali kursojn en diversaj sektoroj de nia urbo kaj poste mi havos elementojn por la kreo de centra grupo.

"Mian duan kurson ĉe "Instituto Lourenço Filho" ĉeestas 5 instruistinoj. Nia malnova samideano Eurico Pinto, kiu restadis indiferenta pri nia afero dum tiom da tempo, ĵus reeniris en nian movadon kaj jam dufoje ĉeestis nian tiean merkredan lecionon".

Kore ni gratulas d-ron Democrito Rocha pro lia sukceso reveniginte al la propagando de Esperanto la malnovan kaj tiam fervoran esperantiston s-ron Eurico Pinto. Plezure mi rememorigas, ke tiu ĉi estis en 1916 dua sekretario kaj post unua sekretario de "Esperanta Klubo Cearense" kaj en 1922 vicprezidanto de "Nordbrazila Esperantista Unuiĝo", kies prezidanto estis d-ro D. Rocha.

Aliloke ni publikigas interesan artikolon de d-ro Democrito Rocha titolitan "Nova brazila industrio", kiu estas plia pruvo pri la taŭgeco de Esperanto por la ekonomia propagando de Brazilo eksterlande.

PERNAMBUCO. *Recife.* — Forta entuziasmo regas nun ĉe la tiea esperantistaro. Post la aliĝo al niaj Ligoj de s-roj Moisés Rabin, Manuel Gomes de Sant'Anna kaj Augusto Magalhães Porto, kiuj fariĝis fakdelegitoj, estas dek-unu delegitoj en tiu ĉefurbo! Varman gratulon ni sendas al "Pernambuka Esperanto-Asocio", kies fervora unua sekretario estas s-ro Odilon Vidal de Araujo.

Ĝia klera prezidanto d-ro Aguinaldo Lins publikigis kvarpaĝan verketon titolitan "Praktika procedo por la kalkulado de la aorta diametro laŭ la geometria metodo". Li estas prezidanto de la "Societo de Medicino de Pernambuco". Presis la verketon la presejo de "Jornal do Comercio S. A."

Dum la monato Septembro okazos en Recife la 3^a Brazila Eŭkaristia Kongreso. Oni klopodas por ke dum ĝi estu kunveno por la katolikaj esperantistoj.

Garanhuns. — "O Bibliofilo" aperigis artikolon de s-ro C. Monteiro tito-

litan "O Esperanto jam venkis la mondon".

Neniun sciigon ni ricevis pri la agado de la tiea grupo post ĝia inaŭguro.

BAÍA. *Salvador.* — S-ro ing. Jaddo Couto Maciel intencas instali transendan amatoran radistacion, por ke li povu interparoladi kun la eksterlandaj samideanoj kaj propagandi Esperanton ĉe la brazila radiamantoraro.

D-ro Castro Menezes baldaŭ malfermos kurson de Esperanto ĉe la Filatelio Societo.

La 25an de Junio okazis balotado de la nova estraro de "Esperanta Grupo de Bahia", kiu nun konsistas el la jenaj sinjoroj: Prez. — Ademair Senna, dentkuracisto; viceprez. — Christovam Araujo, ing.; unua sek. — José Nivaldo Allionni, ing.; dua sek. — Hermes Pitta; kas. — Mario Pereira Duarte, abituriento; Bibl. — Luiz Soares Rosado, abituriento; propaganda direktoro — Jaddo Couto Maciel, inĝeniero.

S-ro Hermes Pitta fariĝis vicdelegito kaj s-ro Ademair Senna, fakdelegito.

Alagoinhas. — Multaj poŝtkartoj kaj leteroj alvenadas ĉintage al la Normala Lernejo, kie funkcias kurso malfermita de s-ro Carlos Cunha kaj daŭrigata de la instruistino f-ino Alice Gomes. Tiu fervora samideano malfermis alian kurson ĉe la Lernejo 10 de Julio, sur la strato D. Pedro II. Lokaj gazetoj aperigis notojn pri la Esperanto-movado.

ŜTATO RIO. *Niterói.* — Fariĝis fakdelegitino por Instruado f-ino Edith Wehrs.

"O Pharol" publikigis artikolon de s-ro Ismael Braga titolitan "Kial lerni Esperanton?"

Porto das Flores. — Aliĝis al niaj Ligoj f-ino Ilka Furtado Figueira. Skribante al la prezidanto de B.L.E. ŝi diris: "Fine mia deziro estas plenumita, ĉar mi jam estas anino de Brazila Ligo Esperantista".

SÃO PAULO. *São Paulo.* — B. L. E. ricevis poŝtkarton de s-ro Egon Schaden, malnova esperantisto, kiu, en 1929, fondis ĉe Ginazão en Florianópolis esperantistan rondeton, kies prezidanto li estis. Logante nun en S. Paulo li deziras helpi la tiean propagandon. Jen lia adreso: Caixa postal 2059.

Santo André. — Realigis al B. L. E. s-ro Mario Garcia Rodrigues, kiu ankaŭ fariĝis loka delegito.

Tanabi. — "O Município" publikigis la artikolon de s-ro Sebastião Almeida Oliveira titolitan "2400 modernaj skriboj por unu sola nomo".

Bebedouro. — "Gazeta de Bebedouro" aperigis noton pri Esperanto.

Jaboticabal. — La "Kultura Societo de Jaboticabal" aperigis la unuan numeron de sia trimonata revuo "Kulturo", kiu enhavas artikolon pri Esperanto, detalan priskribon pri ties movado kaj aliajn notojn. "A Notícia" aperigis artikolon pri la filmo kun kelkaj dialogoj en Esperanto.

MINAS GERAIS. *Belo Horizonte.* — Okazis tie la "Unua Juneca Ekspozicio Filatelio", dum kiu Esperanto estis uzata. Pri tio ni detale parolas aliloke.

RIO GRANDE DO SUL. *Porto Alegre.* — Invitite de la Ŝtata Registaro oni fari paroladojn pri Pedagogio restis duonmonate en tiu ĉefurbo s-ro Profesoroj M. Lourenço Filho, direktoro de la Brazila Instituto de Pedagogiaj Studoj, kaj Everardo Backheuser, Prezidanto de la Nacia Komisiono pri Unuagrada Instruado. La ĵurnalo "Correio do Povo" publikigis longan artikolon de d-ro Benjamin Camozato pri tiuj vizitoj rememorigante iliajn servojn faritajn al Esperanto.

RIO DE JANEIRO. — Dum la maja kunveno de "Brazila Klubo Esperanto" oni decidis festi per tekunveno dum la monato Julio ĝian 33an fondigan datrevenon okazontan je la 29a de Junio.

La 14an de Junio fondiĝis *Esperanto-Societo "Konkordo"*, pri kiu ni parolas aliloke.

Sub la titolo "Esperanto kaj la Kinematografarto" kaj la pseŭdonimo R. aperis en la multlegata ĵurnalo "A Noite" (La Nokto) interesa artikolo pri la M. G. M. — filmo "Idiota Amuzo". La ĉiutagaj artikoloj subskribitaj de R. estas tre ŝatataj de la legantoj de tiu ĵurnalo. Li transskribis kelkajn frazojn en Esperanto kun iliaj portugalaj tradukoj kaj finas sian artikolon per la jenaj vortoj: "Kaj kiu scias, ĉu tra la kinematografarto Esperanto sukcesos universaliĝi, kiel revis Zamenhof".

— Je la 11a de Julio, datreveno de la morto de Grafo Afonso Celso, fondinto de la Societo de Geografio de Rio-de-Janeiro, kaj honora membro de Brazila Klubo "Esperanto", okazis ĉe tiu Societo memoriga kunveno, dum kiu parolis D-ro Carlos Xavier, ties oratoro, kaj ing. A. Couto Fernandes, kiu rememorigis la servojn faritajn de l'mortinto al Esperanto.

— Baldaŭ s-ro Ismael Gomes Braga disradios kurson de Esperanto dum la "Spiritista Horo", disradiata ĉiunfaŭde, de la 18a ĝis la 19a, pere de la stacio de "Radio Ipanema" (PRE-3). Felician sukceson!

— Okaze de ekzamenoj por oficialaj radiparolistoj faritaj antaŭ Komisiono elektita de la Ministrejo por Edu-

kado, ĉe la sidejo de la Departamento de Propagando kaj Kultura Disvastigo, s-ro Pedro Conti, delonge provizora radiparolisto, disradiis ankaŭ esperantajn skribaĵojn.

"Voz de Portugal" publikigis recenzan artikolon de D. Alberto Bramão, el la Akademio de Lisbono, pri la verko de s-ro Ismael Braga "Esperanto sem Mestre".

Mortis s-ro Samuel C. Eby, ano de Brazila Ligo kaj membro subtenanta de I. E. L. Niajn kondolencojn al lia edzino, ankaŭ esperantistino.

GRUPOJ ALIĜINTAJ

BRAZILA KLUBO "ESPERANTO". (1906). Sidejo: *Praça da República, 54. Rio-de-Janeiro.*

SUDBRAZILA ESPERANTISTIGILO. (1927). Sidejo: *Rua das Andradas, 1431. Porto Alegre. Rio Grande do Sul.*

CENTRO ESPERANTISTA DE SANTOS. (1932). Sidejo: *Rua Baía, 57. Santos. Est. São Paulo.*

GRUPO ESPERANTISTA DE MONTE APRAZIVEL. (1935). Sidejo: *Monte Aprazível. Est. S. Paulo.*

ESPERANTA GRUPO DE BAÍA. (1936). Sidejo: *Rua Bangala, 18. Salvador. Baía.*

SÃO PAULO ESPERANTA KLUBO. (1937). Sidejo: *Rua B. Vista, 3-4.ª and. sala 11/12. São Paulo.*

PERNAMBUKA ESPERANTA ASOCIACIO. (1937). Sidejo: *Edifício do "Jornal do Comércio, 5ª and. Recife. Pernambuco.*

ESPERANTO - KLUBO DE SANTO AMARO. (1937). Sidejo: *Av. Viana Bandeira, 10. Santo Amaro. Baía.*

SOCIETO ESPERANTISTA "KONKORDO" (1939). *Rua Visconde de Itaúna, 153-A. Rio-de-Janeiro.*

LIVROS EM E SOBRE ESPERANTO

PODEM SER ADQUIRIDOS NA

LIGA ESPERANTISTA BRASILEIRA

e nas seguintes livrarias:

Francisco Alves—Rua do Ouvidor, 166
Pimenta de Mello & Cia. — Travessa do
Ouvidor, 34.

Federação Esp. Brasileira — Avenida
Passos, 30.

PEÇAM CATÁLOGO

KIU DEZIROs ABONI AL LA SEMAJNA GAZETO "HEROLDO DE ESPERANTO" DUM 6 MONATOJ (Julio - Decembro), SENDU AL BRAZILA LIGO ESPERANTISTA LA SUMON DE 20\$000

Internacia Esperanto-Ligo

INTERNACIA KONKURSO

Brazilo la 31an de Majo jam okupas la 3an lokon

	Poentoj	Elirbazo	1939	%
1. Portugalujo . . .	303	589	219.1	
2. Finnlando . . .	250	409	163.6	
3. Brazilo . . .	429	536	125.0	
4. Jugoslavujo . . .	694	856	123.3	
5. Hungarujo . . .	574	661	115.1	
6. Britujo . . .	6594	6757	102.5	
7. Polujo . . .	683	676	99.0	
8. Svisujo . . .	693	680	98.1	

Jen la reguloj de la nunjara konkurso: Por ĉiu membro aliĝinta al IEL estas donotaj poentoj laŭ jena tabelo:

AM — 1, MJ — 5, MA — 10, MAH — 12, MS — 15. Vendo de kuponlibro — 5.

Kara Samideano aliĝu al BLE kaj IEL, precipe kiel individua membro (MJ, MA, MAH, MS).

NOVAJ DELEGITOJ

São Paulo (São Paulo) — S-ro Osvaldo Leite de Morais. Rua Líbero Badaró, 39-0.º.
Santo André (São Paulo) — S-ro Mario Garcia Rodrigues Monteiro. Rua General Glicério, 43-A.

NOVAJ FAKDELEGITOJ

Recife (Pernambuco) — F-ino Iracema Ferreira Pires, rua do Sossego, 293. (Ezika edukado).

Niterói (Stato Rio) — F-ino Edith Wehrs. Rua Mariz e Barros, 97. (Instruado).

Recife (Pernambuco) — S-ro Moisés Rabin. Rua Barão São Borja, 163. (Ĥemio).

Recife (Pernambuco) — S-ro Manuel Gomes de Sant'Anna. Rua Sete Mocambos, 20. (Santo Amaro). Recife. (Sportaj aferoj).

Recife (Pernambuco) — S-ro Augusto Magalhães Porto. Banco do Brasil. (Komercio).

KUPONLIBRETOJ DE IEL

Antaŭa listo	229\$000
D-ro Arsenio Moreira da Silva	16\$000
S-ro João Sabino Bueno	24\$000
	269\$000

Ĉu vi amas Esperanton? Do: Varbu unu novan esperantiston en 1939.

PRATIKA PROCEDO POR LA KALKULADO DE LA AORTA DIAMETRO LAŬ LA GEOMETRIA METODO

Originale verkita de D-ro Aguinaldo Lins, prezidanto de la Societo de Medicino de Pernambuko kaj de "Pernambuka Esperanto-Asocio", Brazilo.

Bonvolu peti ekzempleron de tiu kvarfolia verketo al: Pernambuka Esperanto-Asocio — *Rua Aurora, 363.* — Recife. Pernambuko — Brazilo.

O ESPERANTO NAS ESCOLAS

Por okazo de una sesio solene da Universidade de Pécs, na Hungria, o novo reitor, Prof. dr. Géza Birkis, no seu discurso de abertura, falou sobre a necessidade cada vez mais premente de uma lingua internacional. Dissertou detalhadamente a respeito da história das linguas artificiais salientando ser o esperanto o idioma mais falado no mundo. Fez ver que os inúmeros projetos de lingua teem retardado a vitória da idéia, mas que estava certo de que um dia se tornaria geral o uso dessa lingua internacional auxiliar.

BIBLIOGRAFIO

Ni ricevus kaj tre dankas:

FOIRO DE PARIZO. 13-29 de Majo 1939. Bela afiŝego kun la vortoj *FOIRE de Paris* en formo de ŝipo kaj ankaŭ la vortoj: Foire de Paris, ĉiujare en Majo. Esperanto uzata.

BRUGGE (Bruĝo). Belujo. Multilustrita 12-paĝa faldprospekto en Esperanto. Petu ekzempleron al: Oficiala Servo por Turismo. Ualle. Markt. Brugge. Belgia.

VICTORIA, de Knut Hamsun. El la norvega lingvo tradukis Olav Rygg. Eldonita de Norvega Esperantista Ligo. Oslo. 1938. S-ro Knut Hamsun naskigis en 1859 en suda Norvegujo. Li eldonis sian unuan verkon en 1888. En 1892 aperis "El da intelekta vivo de la moderna Ameriko". Poste li verkis multajn librojn, el kiuj "La rikoltaĵoj de l'kampoj", per kiu li gajnis la Nobel-premion (1919).

LAND-DEFENDADO PER NE-MILITAJ PERILOJ. Parolado de Prof. D-ro Frans Daels por la Ligo V. O. S., en Geel (Flandrujo) la 29a. de Aŭgusto 1937. Esperanto-traduko de Joz. Debeuf kaj P. H. J. Uitenbogaard. Eldono de LIGO V. O. S. (Ligo de flandraj eksmilitistoj). *E. Jacquemaitaan 124. Brussel. Belgia.*

AL KIU NI IRU? Radio-prediko de D-ro Walter a' Maier, Prof. ĉe Concordia Seminario, St. Louis, Missouri, Usono.

ELIN PELIN. — **KVAR RAKONTOJ**. Tradukitaĵaj el bulgara lingvo. Liveras la tradukinto At. D. Atanasov, *Sofia, Bulgario, str. Gladstone 48*. Prezo 1 respondokupono.

PASOJ DE PORDEGOJ. Dramo Ag Bernardo Ojasono. Presita en Tallinn. Estono. Ni tute ne konsentas pri liaj stranganĝaj lingvo-modifoj.